

ВПЛИВ COVID-19 НА РЕГІОНАЛЬНІ ПРОЦЕСИ У СВІТІ**THE IMPACT OF THE COVID-19 ON REGIONAL PROCESSES IN THE WORLD****Мищенко А.С.,***аспірантка кафедри політології
Запорізького національного університету*

У статті авторка розглядає активізацію регіональних процесів у світі у зв'язку із поширенням пандемії коронавірусу. Виявлено, що регіоналізм продемонстрував свою ефективність як колективний механізм взаємодопомоги. Обґрунтовано, що регіоналізм є складовим процесом глобалізації. Показано, що завдяки пандемії світ остаточно довів свою глобалізованість та взаємозалежність. Розглянуто та проаналізовано особливості функціонування в умовах пандемії Європейського Союзу та країн Азії і Африки у період поширення коронавірусу. Наявність та функціонування регіонального органу, який здатний в екстреному випадку приймати виважені та обмірковані рішення, довело свою ефективність. Тим самим довівши, що розвиток регіоналізму на сьогоднішній день є неодмінною умовою існування країн.

Розглянуто ситуацію, що склалася в Європейському Союзі, та розкрито сутність «коронаціоналізму», який з'явився на початку пандемії та спровокував коронакризу в Європі, від якої найбільше постраждала Італія. Продемонстровано ефективність регіоналізму на прикладі Африки, де, об'єднавшись, країни скоординували діяльність країн континенту, залучившись зовнішньополітичною підтримкою, та надходженнями зі сфери бізнесу. Усі можливі ресурси що були залучені, як результат були направлені на боротьбу з пандемією, та не допустили очікуваного катастрофічного поширення коронавірусу на Африканському континенті.

Не менш актуальним питанням для усіх регіонів світу є проблеми виходу зі стану пандемії. Отже, також було розглянуто питання вакцинації: і як загальної проблеми для більшості регіонів світу, так і індивідуальний випадок, коли саме наявність власної вакцини впливає на побудову зовнішньополітичних зв'язків та на формування зовнішнього оточення.

Розглянуто утворення відносно нового напрямку формування регіональної політики, а саме медичного регіоналізму, мета якого полягає у забезпеченні регіонів більш сталим ставленням до галузі охорони здоров'я, для того, щоб сумісно долати нові виклики та наслідки коронавірусної пандемії, зумовленої поширенням COVID-19 та його мутацій. А також для зменшення ризиків поширення хвороб іншого походження, які потенційно теж будуть негативно впливати на здоров'я в масштабах планети.

Ключові слова: глобалізація, регіональні процеси, регіоналізм, коронавірус, коронакриза, вакцинація.

In the article, the author considers the intensification of regional processes in the world due to the spread of the coronavirus pandemic. It has been found that regionalism has demonstrated its effectiveness as a collective mechanism of mutual assistance. It is justified that regionalism is a constituent process of globalization. It is shown that owing to the pandemic, the world has finally proved its globalization and interdependence. The peculiarities of functioning in the conditions of the pandemic of the European Union and the countries of Asia and Africa during the coronavirus spread are considered and analyzed. The presence and functioning of the regional body, which is able to make balanced and reasoned decisions in an emergency, proved its effectiveness. Thus, proving that the development of regionalism today is an indispensable condition for the existence of countries.

The situation in the European Union is examined, and the essence of "coronationalism," which appeared at the beginning of the pandemic and provoked the coronacrisis in Europe, from which Italy was most affected, is revealed. The effectiveness of regionalism on the example of Africa is demonstrated. By uniting, countries of Africa coordinated the activities of the continent, enlisting foreign policy support and revenues from the business sector. As a result, all possible resources were involved in fighting the pandemic, so the expected catastrophic spread of the coronavirus on the African continent didn't occur.

No less urgent issue for all regions of the world is the problem of getting out of the pandemic. Therefore, the issue of vaccination was also considered: both the general problem for most regions of the world, and the individual case when the presence of its own vaccine affects the construction of foreign policy ties and the formation of an external environment.

The formation of a relatively new direction of formation of regional policy, namely medical regionalism, is considered. Its goal is to provide regions with a more sustainable attitude to the healthcare sector in order to compatibly overcome the new challenges and consequences of the coronavirus pandemic caused by the spread of COVID-19 and its mutations. Also, it is aimed at reducing the risk of spreading diseases of other origin, which will potentially have a negative impact on health on the scale of the planet too.

Key words: globalization, regional processes, regionalism, coronavirus, coronacrisis, vaccination.

Постановка проблеми. Глобальним викликом сучасності стало розповсюдження COVID-19 по всіх континентах планети. Система світоустрою стала перед серйозним викликом, який вимагав певних трансформаційних дій та активної

діяльності з боку представників влади як країн, так і регіональних утворень. Актуальність теми дослідження обумовлена активізацією регіональних процесів, необхідністю регіоналізму для вирішення глобальних проблем. Взагалі подібна

ситуація є новою для світу, тому що коронавірус продемонстрував, наскільки глобалізований світ слабкий і не готовий до подібних ситуацій та скільки часу необхідно для налагодження певних зв'язків для вирішення неординарної проблеми. Дослідження впливу COVID-19 на регіональні процеси продемонстрували нестійкість, як до того вважалося, сталих регіональних об'єднань, та протилежну ситуацію, що країни, які постійно знаходяться в кризовому стані, об'єднали регіональні зусилля для уникнення повномасштабної трагедії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика дослідження регіональних процесів та впливу на них всесвітньої пандемії коронавірусу представлена у наукових працях Л. Горетті, Ф. Клієм, М. Лагутіна, С. Олорунтоба, Д. Хубер та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Під час пандемії активність регіональних процесів зросла, вони функціонують також відповідно до нових правил взаємозв'язку, взаємодопомоги та взаємозалежності. Глобальні процеси демонструють свою стійкість та впливовий характер, а регіональні процеси свою нестабільність та ситуативний характер, адже в одному випадку вони можуть посилитися, а в іншому, навпаки, послабитися. На нашу думку, взагалі вплив пандемії COVID-19 на характер регіональних процесів та їх взаємозв'язок на сьогодні є ще не досконало дослідженим та, скоріш за все, в майбутньому подібні ситуації будуть вимагати як перебудови світоустрою, так і перегляду канонів функціонування регіональних утворень.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основна мета даної статті полягає у доведенні вагомості ролі регіональних утворень та здатності регіоналізму допомогти у вирішенні глобальних викликів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вивчення регіональних процесів є затребуваним напрямком наукових досліджень не лише через його багатовекторність та корелятивний зв'язок з процесом глобалізації, а і через появу такого нового світового фактору, як пандемія коронавірусу. Регіоналізм як форма політичної самоідентифікації країн, схожих за культурою та самобутністю, без сумніву, піддався значним випробуванням. Пандемія внесла певні корективи у розуміння ефективності регіоналізму як на локальних рівнях, так і у міжнародному співробітництві та у співвідношенні з глобалізмом. Відповідно, даний взаємозв'язок на сьогодні вимагає від науковців більш детального вивчення та розробки адекватних відповідей на виклики сучасності.

З початком всесвітньої пандемії коронавірусу та впровадження локдаунів більшістю країнами світу низка проблем регіонального функціону-

вання, що до того знаходилися в латентному стані, спливла назовні.

Коронакриза дала відповідь на давніше питання щодо кореляції регіоналізму та глобалізму та продемонструвала, що, скоріш за все, регіоналізація є процесом глобалізму, а регіональне управління є частиною глобального управління. Таким чином пандемія стала викликом не лише для регіональних систем, а й для глобалізованої системи світоустрою. Одним з факторів взаємозв'язку регіоналізму з глобалізмом є той факт, що за час коронакризи регіональні процеси почали глобалізуватися, а саме відбулося розширення сфер діяльності регіональних структур. Даний процес виявляється за рахунок того факту, що на повістку дня регіональних організацій, окрім економічних та політичних питань, вийшли і проблеми щодо подальшої сумісної боротьби з наслідками COVID-19, охорони здоров'я, медицини та інші проблеми (клімат, мігранти, безпека тощо) [1, 3].

Поширення пандемії коронавірусу сприяло тому, що сфера охорони здоров'я стала ще однією об'єднуючою ланкою регіональних структур. Це реалізовується через низку заходів, а саме: обмін досвідом (допомога лікарів) та інформацією, взаємні консультації, загальні закупівлі ліків, вакцини та медичного обладнання, документообігу у взаємній торгівлі, надання фінансової допомоги бізнесу у період карантину тощо.

Але для досягнення міжрегіонального консенсусу більшості регіональних структур довелося стикнутися з кризою солідарності всередині регіональних об'єднань. Для розуміння даної проблеми та спроб почати її вирішувати знадобилися час та людські життя. З початком пандемії першочергово внутрішньосоюзна криза солідарності проявилася в ЄС, це відбувалося внаслідок того, що країни-лідери ЄС, Німеччина та Франція, обмежили експорт медичних товарів, що перервало принцип вільного експорту необхідних товарів для життєдіяльності. Також низка країн (Польща, Австрія та Словенія) без попередніх консультацій закрили власні кордони, тим самим зруйнували принцип вільного переміщення осіб. Таким чином бачимо, що під час першої хвилі пандемії країни Європейського Союзу перешкодили реалізації низки традиційних для європейського суспільства принципів, правил та законів заради власного порятунку, але тим самим призвели своїми діями до поглиблення регіональної кризи. Європейський Союз стикнувся з таким явищем як «коронанаціоналізм» [4, 6].

Коли пандемія та кількість захворілих на COVID-19 перевищила усі можливі норми для систем охорони здоров'я країн ЄС, то, наприклад, в Італії медична система країни не була здатна самостійно подолати даний виклик. Після довготривалого очікування на допомогу країни ЄС

таки розпочали надавати консульську допомогу, надсилання медичного обладнання та відповідних кваліфікованих працівників до Італії. Отже, регіоналізм на першому етапі не був здатним до прийняття ударів з боку кризи ненасильницької небезпеки, де кожна країна, заклавши кордони, почала вирішувати лише проблеми власної національної безпеки, без урахування, що вони є інтегрованим простором, тим самим уникаючи колективної безпеки. Отже, європейський регіоналізм не був готовий до таких проблем і продемонстрував свою хиткість та нестабільність до кризових обставин. Але з часом, після розуміння того, що такі колективні дії мають більше шансів на перемогу над спільною проблемою, комісія ЄС вирішила, що для мінімізації економічних наслідків необхідно ініціювати підтримку бізнесу у вигляді 540 мільярдів євро, а Центральний європейський банк надав місцевим банкам близько 870 мільярдів євро. У подальшому також планується надати 75 мільярдів євро країнам членам ЄС у вигляді грантів та займів на відновлення після пандемії [4, 5].

Таким чином, бачимо, що ЄС, незважаючи на всесвітню пандемію, зумів продемонструвати ефективність у допомозі з вирішенням ковідних та постковідних проблем, зробивши революційний розвиток у єврозоні та ставши світовим лідером у боротьбі з коронавірусом. Регіоналізм в Європі довів свою ефективність, правда із невеличким запізненням, тепер одна із основних цілей ЄС – це спільна розробка дорожньої карти щодо подальших дій боротьби з COVID-19 та її новими формами мутації в подальшому. Дана форма роботи повинна буде координувати регіональні процеси, вирішувати питання відкритих/закритих кордонів, експорту/імпорту та, найголовніше, встановлення довіри, без якої існування та функціонування Європейського Союзу не буде ефективним. Відкритим питанням залишається те, наскільки була б ефективною боротьба з коронавірусом, якби Європа була централізованою, бо, як продемонстрував досвід, не всі країни ЄС однаково розвинуті, навіть якщо розглядати медичну систему [4,5,6].

Якщо для деяких країн коронавірусна криза стала трагедією та викликом, то для інших країн вона виступила приводом для поширення зовнішнього впливу. Так поведінка стосується саме зовнішньополітичної діяльності Російської Федерації. Розробка та реалізація вакцини проти коронавірусу та її оперативне розповсюдження до багатьох країн-партнерів дозволили Росії продемонструвати своїм партнерам з євразійських інтеграційних структур серйозний потенціал і переваги російської медицини. Хоча до розробленої РФ вакцини «Спутнік V» з боку ВОЗ та взагалі світового співтовариства залишається низка претензій та зауважень, російська пропаганда продо-

вжує нав'язувати власний медичний продукт, тим самим нагадуючи пострадянським країнам про важливість та необхідність співпраці з Росією. Основним меседжем є ідея того, що вакцинація саме «Спутнік V» буде як мінімум профілактичною від заражень або від повторного зараження та взагалі здатна подолати наслідки пандемії коронавірусу, а саме імунізувати населення від мутацій коронавірусу [2].

Отже бачимо, що наявність власної вакцини в умовах тотальної пандемії відіграла для Росії таку роль, яку приписують інструментам «м'якої сили» щодо підвищення привабливості образу країни. Саме масова вакцинація російською вакциною актуалізувала та поновила процес євразійської інтеграції [2].

У світі існують певні побоювання щодо того, що в силу свого слабкого економічного та політичного розвитку більш за все постраждають країни Африканського регіону. Але, на думку африканських дослідників, від катастрофічного сценарію розвитку пандемії в Африці врятував саме регіоналізм. Прийняття регіоналізму як основної стратегії супроводжувалося тим, що більшість африканських регіонів не здатні самостійно впоратися з пандемією через відсутність необхідного медичного обладнання, а також через той факт, що в Африці кордони є умовними, а закрити кордони неможливо через трансрегіональне співробітництво та родинні зв'язки. Отже, Африканські країни вирішували об'єднатися заради боротьби з коронавірусом, особливо активно функціонував Африканський Союз, який взяв на себе роль координатора по боротьбі з COVID-19. Було мобілізовано сили приватного сектору та міжнародного співтовариства для внесення вкладу у фонд, тому що вони зацікавлені у вирішенні проблем, пов'язаних з розповсюдженням пандемії коронавірусу. Таким чином організація «Africa50» виділила 300 тис. дол. на підтримку Африканських центрів контролю та профілактики захворювань, Африканський банк розвитку підтримав фонд у розмірі 27,33 млн. дол. Африканський Союз також закликав функціонуючі заклади, такі як Африканський центр з контролю та профілактики захворювань та регіональні економічні співтовариства, до навчання та оснащення співробітників охорони здоров'я на регіональному та континентальному рівнях для боротьби з майбутніми пандеміями. Отже, бачимо, що регіональний підхід зміг стримати загрозу, на яку могла б натрапити Африка на початку пандемії. Звісно, традиційні проблеми африканського континенту залишаються актуальними, але мобілізація сил допомагає уникнути ще більш негативного сценарію розвитку хвороби на континенті [7].

На повістці дня сьогодення стоїть проблема вакцинації. Наразі існує вже значна кількість

можливих вакцин, що є визнаними ВОЗ, які є у вільному доступу до можливості вакцинуватися. Але майже кожна країна світу стикнулася з проблемою так званого антивакцинаторського руху, учасники якого за тих чи інших причин відмовляються вакцинуватися, аргументуючи свою позицію тим, що заклик, а в деяких випадках і примус певної категорії населення вакцинуватися, є порушенням прав людини та є антидемократичними. З такою проблемою зустрілися як у Європі, так і у всьому світі. Отже, бачимо, що і впровадження локдаунів, масової самоізоляції і реалізація альтернативи у вигляді вакцинації викликають невдоволення по всьому світові та тим самим загрожують демократичним інституціям. Щодо питання регіоналізації, то на сьогодні, вважаємо, існуюча проблема є викликом для кожного регіону світу, так як для деяких регіонів світу важливо зберегти популяцію населення (країни Європи, колишнього СРСР, США), або зменшити загрозу поширення вірусу на світ через необхідність перетинати кордон з тих чи інших причин (Азія), або ж знизити навантаження на медичну систему (Південна Америка, Африка).

Більш актуальною для регіональних утворень стає проблема мутації коронавірусу, тому що виникає значна кількість питань, у тому числі – наскільки існуючі вакцини здатні боротися з мутаціями та саме в якому регіоні буде знайдено чергову мутацію, а також до яких саме наслідків здатна призвести та чи інша мутація та якими темпами вона буде поширюватися.

Щодо даної ситуації вважаємо доречним також поглибити так звану медичну регіональну співпрацю, адже вона надасть можливість більш чітко координувати процес протікання коронавірусу, його мутацію та надасть можливість обговорення долі вакцинації та її темпів. Впровадження та функціонування медичного регіоналізму стане одним із факторів закріплення регіональної співпраці, саме на засадах актуальних проблем для всього світу (пандемія) це зможе вирішувати ще й інші проблеми (проблеми, що пов'язані з погіршенням стану здоров'я у зв'язку зі зміною клімату) та ін., що сполучені з медичними та, відповідно, управлінськими питаннями. Це, в свою чергу, буде сприяти наданню екстреної медичної допомоги в тих чи інших випадках, реалізовувати обмін досвідом. Завдяки подібній діяльності можна активізувати діяльність ВООЗ, тим самим відбудеться децентралізація регіональних зв'язків у медичній

галузі, що потенційно надасть можливість уникати ситуацій, коли країни зачиняться, не в змозі вирішити ті чи інші питання в галузі медицини, що порушує демократичні засади цих країн та взагалі права людини.

Відповідно до пандемії COVID-19, то вважаємо, що за умови, якби наразі діяли б умови «старого» регіоналізму, то світ виходив би з кризи значно довше, а оскільки це проблема усього світу, то вирішувати її необхідно спільно, комплексно враховуючи не лише економічний, а й соціальний аспект. На нашу думку, коронавірусна криза ще більше об'єднає країни та сприятиме ще більшому поширенню регіоналізму не лише на Європу та наближені до неї частини світу, але й у інші регіони. Зокрема, потреба в регіоналізмі загостриться і для Центральної Азії, що в перспективі продемонструє ефективність регіоналізму в сучасних умовах як одночасно противаги та адекватної підтримки процесу глобалізації.

Звісно, частіше за все регіоналізм розглядають на світовому чи континентальному рівнях. Але даний процес можна і локалізувати, і прослідкувати за особливостями даного процесу в окремій країні та в окремих регіонах країни. Таким чином процес регіоналізму можна дослідити і в сучасних українських соціально-політичних реаліях.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Ситуація із загостренням пандемії коронавірусу показала світу його слабкі місця, і це проявилось не лише у системі охорони здоров'я та економіці, а й стосувалося уміння політиків координувати ситуацію в країні та регіонах під час екстрених ситуацій. Нестабільна ситуація довела світу, наскільки він глобалізований та наскільки важливим є факт взаємодопомоги у кризові часи. Політичному співтовариству пандемія засвідчила, що процес регіоналізму є необхідним та що регіоналізм є основною складовою процесу глобалізації. Пандемія описала декілька варіантів реакцій на розвиток подій, а саме: 1) об'єднання заради можливості уникнення катастрофічних масштабів на прикладі Африки; 2) поширення зовнішнього впливу за рахунок можливостей (РФ) та 3) закриття кордонів та паніка щодо відсутності розуміння, що відбувається та як саме адекватно реагувати (ЄС на початку пандемії). Але, як бачимо, в результаті пандемія активізувала регіональні процеси в усьому світі та продемонструвала важливість регіоналізму як провідного процесу для стабільності життєдіяльності сучасного світоустрою.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Лагутина М. Актуальные тенденции в развитии регионализма в период пандемии. URL: <https://ru.valdaiclub.com/a/highlights/aktualnye-tendentsii-v-razvitiy-regionalizma/> (дата звернення: 20.01.2022).
2. Нурша А. Казахстан в интеграционной и дезинтеграционной динамике в Центральной Азии и ЕАЭС в период пандемии коронавируса. URL: <https://www.caa-network.org/archives/22163> (дата звернення: 20.01.2022)

3. Толипов Ф. План «Б» для глобализации и либерализма. План «Б» для регионализма в Центральной Азии. URL: <https://www.caa-network.org/archives/19553> (дата звернення: 20.01.2022).
4. Bosa I., Castelli A, Castelli M., Ciani O., Vainieri M. Corona-regionalism? Differences in regional responses to COVID-19 in Italy Health Policy Volume 125, Issue 9, September 2021, Pages 1179-1187
5. Goretti L., Huber D., Regionalism at the Time of Covid-19: Impact and Implications in Europe, and Beyond. URL: https://ecpr.eu/Events/Event /PanelDetails/10563?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 20.01.2022).
6. Kliem F. 2020. Regionalism and Covid-19: How EU-ASEAN Inter-regionalism can Strengthen Pandemic Management. URL: https://think-asia.org/bitstream/handle/11540/12463/PR200826_Regionalism-and-Covid19_v2.pdf?sequence=1 (дата звернення: 20.01.2022).
7. Oloruntoba S. How regionalism has helped Africa manage the COVID-19 pandemic URL: https://theconversation-com.translate.goog/how-regionalism-has-helped-africa-manage-the-covid-19-pandemic-161924?_x_tr_sl=en&_x_tr_tl=ru&_x_tr_hl=ru&_x_tr_pto=op,sc (дата звернення: 20.01.2022).